

Надія ГРИЦАН,

*доцент, доцент кафедри сценічного мистецтва і хореографії
Навчально-наукового інституту мистецтв
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
Івано-Франківськ, Україна
nadiia.hrytsan@pnu.edu.ua*

Nadiia HRYTSAN,

*associate professor, associate professor of the Department of the Performing Arts
and Choreography, Education and Scientific Institute of Arts,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Ivano-Frankivsk, Ukraine
nadiia.hrytsan@pnu.edu.ua*

Віра ПРОКОП'ЯК,

*кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри сценічного мистецтва і хореографії
Навчально-наукового інституту мистецтв
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника,
Івано-Франківськ, Україна
vira.prokopiak@pnu.edu.ua*

Vira PROKOPIAK,

*Ph. D, associate professor of the Department of the Performing Arts and
Choreography, Education and Scientific Institute of Arts,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Ivano-Frankivsk, Ukraine
vira.prokopiak@pnu.edu.ua*

ПОЕТИЧНИЙ ТЕАТР ЯК ШКОЛА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ АКТОРА

POETIC THEATER AS AN INSTITUTION PROMOTING ACTOR'S CREATIVE PERSONALITY FORMATION

Виховання актора, його якісне творче становлення потребує комплексного підходу. Такий підхід необхідний, зокрема, і в оволодінні студентами виразності та дієвості художнього слова на сцені.

Над проблемою щільнішого, нерозривного і органічного взаємозв'язку між теорією сучасної сценічної мови, методикою оволодіння практичною реалізацією набутих умінь і навичок у творчих та акустичних умовах сцени давно замислюються театральні педагоги, діячі сцени. Існує проблема, яка недостатнього взаємозв'язку підготовки актора і набуття ним практичних умінь і навичок в умовах професійного сценічного майданчика. Вдосконалити професійні якості художнього читання, оволодіти майстерністю виконання різножанрових творів допоможе поетичний театр, або театр Слова. Досвід свідчить, що навіть найретельніше виконання тренувальних вправ і

опрацювання художніх творів на навчальних заняттях не гарантують повного перенесення засвоєних умінь і навичок у сценічну художню мову під час контакту з глядачами. Саме заняття в поетичному театрі допоможуть розв'язати складні творчі завдання активного і цілеспрямованого діяння словом в умовах прилюдного виступу [2, С.4-5].

Поетичний театр, створений у 2002 році на кафедрі театрального мистецтва Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, став своєрідною школою удосконалення професійної майстерності акторів засобами художнього слова. Студенти, майбутні актори, в працюючи в майстерні поетичного театру, в першу чергу, зосереджують увагу на розвитку й виховуванні в собі органічного чуття живого слова, зберігають його чистоту, силу та красу, адже дівість художнього слова легко не досягається: потрібна артистична обдарованість, щоденна праця, творчий підхід у підборі художніх творів для сценічного втілення.

Віра в силу живого слова об'єднала студентів-майбутніх акторів у колектив, де панує творча атмосфера, при якій існує потреба творити істинно художні цінності, формувати вимогливість до особистої творчості. Кожна із поетичних вистав – це красиве, піднесене, яскраво-виразне видовище. У кожній виставі актор вчиться бути не тільки природним, органічним в умовностях і пафосі сценічної дії. Тут він оволодіває майстерністю специфічного голосоведення тексту залежно від стилю постановки, а саме: наспівністю та протяжністю голосних, ритмізованістю фрази і цілого шматка тексту; або звучання голосу речитативом чи у словесній або ж звуковій анафорі, коли засобом виразності стає голосовий діапазон і гучність подачі тексту.

Сценічна мова впливає на слухачів, насамперед правдою думок і щирістю переживань. Яскраво змальовуючи картини природи, події суспільного життя, поведінку й переживання людей в різних життєвих обставинах, художнє слово здатне образно відтворити психологію, побутові характери й соціальні типи, розкривати внутрішні прагнення і життєві долі різних людей. Перед молодим виконавцем стоїть непросто завдання: органічно оволодіти усією складністю словесних літературних образів і правдиво відтворити на сцені живий голос слів, беззвучних на папері. Досягти творчого успіху в такій праці не можливо, якщо виконавець не володіє всім багатством виразальних засобів усного мовлення: звуковими барвами інтонацій, розмаїтістю ритмів, тембрів живої розмовної мови. Для якісної реалізації всіх вище перелічених завдань потрібен репертуар, який би формував у майбутнього актора професійну майстерність [2, С.5].

У репертуарі Поетичного театру художньо-публіцистичні та літературні вистави: «Від державності мови – до державності нації», «Послужи ж, моя ти зброе, молодій іще силі» (за творами Т. Г. Шевченка), «Я буду вічно жити!» (за творами Лесі Українки), «Змагайся і шукай» (за поезією О. Теліги), «Богдан Лепкий. Повернення» (за творами Б. Лепкого), «Відлуння гір» (за творами Р. Іваничука та Н. Стефурак), «Маруся Чурай» (за однойменною поемою Л. Костенко), «Я йду по своїй землі» (за поезією С. Пушика), «Доля: любити,

терпіти, страждати», «Живі, пам'ятайте про нас», «Повертай до свого Звідтіля», «Діалог про кохання» (любовна лірика українських поетів) та ін. [1, С.53]

Актор Поетичного театру виховує в собі художній смак, що тісно пов'язаний з поняттям міри. Це дозволяє йому існувати в образі пропонованого стилю вистави, допомагає відчутти її тональність і ансамбль. Гармонійність усіх складових: костюму, гриму, організації простору, пластики, голосоведення, слова – абсолютні та вивірені. Дисгармонія, «бруд» на сцені, кривляння, потворність персонажів у поетичній виставі неможливі – вони їй просто чужі. А образний, художній світ актора Поетичного театру опирається на умовність, узагальненість понять, які закладені у текстах віршованих творів. Щире піднесення, переповненість почуттями потребує від них шаленої енергетики вияву. Все це вимагає майстерності, могутньої віри та сили духу. Якщо цієї віри хоча б на краплю в актора не вистачає – з'являється награвання, удавання, штучність, отже, фальш. Тоді у глядача миттєво зникає віра до подій на сцені, нищиться сприйняття поетичного твору, його краси та чуттєвості.

Заняття в Поетичному театрі є важливою складовою виховання особистості актора, його світоглядних позицій, непересічної індивідуальності, всебічної розвиненості, пластичності, енергетичної могутності і природності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грицан Надія. Поетичний театр: ретроспективний вимір. Українське сценічне мистецтво: актуальність питань інтеграції в світовий культурно-мистецький простір ХХІ сторіччя: збірник наукових праць (за матеріалами Всеукраїнської наукової онлайн-конференції 14-15 листопада 2022 року). До 20-річчя кафедри сценічного мистецтва і хореографії Навчально-наукового Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2023. 82 с.
2. Грицан Надія. Слово у поетичному театрі. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2008. 300с.

